

Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2007–2025: belangrijkste uitkomsten

Andries de Jong¹⁾ en Elma van Agtmaal-Wobma²⁾

In 2008 hebben het Planbureau voor de Leefomgeving en het CBS voor de tweede keer de regionale bevolkings- en huishoudensprognose uitgebracht. Deze prognose, met behulp van het model PEARL, geeft een beeld van regionale demografische ontwikkelingen in de periode van 2007 tot 2025. Dit artikel beschrijft de belangrijkste uitkomsten op het niveau van provincies en gemeenten.

1. Inleiding

In het voorjaar van 2006 hebben het Ruimtelijk Planbureau³⁾ en het CBS voor het eerst een regionale bevolkings- en allochtonenprognose 2005–2025 gepubliceerd. Deze prognose is vervaardigd met behulp van het prognosemodel PEARL (Projecting population Events At Regional Level; voor een uitgebreide beschrijving van de methode van deze prognose wordt verwezen naar De Jong et al., 2005). Vervolgens is in het najaar van 2006 de regionale huishoudensprognose 2005–2025 gepubliceerd. Hiertoe zijn de uitkomsten van de bevolkings- en allochtonenprognose met een apart model verbijzonderd naar huishoudenspositie, waardoor typen huishoudens konden worden afgeleid. Deze regionale prognoses waren consistent met de nationale langetermijnprognoses van het CBS voor de periode 2004–2050. Dit betekent dat de cijfers naar gemeenten optellen tot de cijfers uit de nationale prognoses.

In juli 2008 is een actualisering van de regionale prognoses gepubliceerd (PBL/CBS, 2008). Het prognosemodel PEARL is inmiddels verder ontwikkeld, waardoor er nu één integrale prognose van bevolking en huishoudens is gemaakt. De regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2007–2025 is consistent met de nationale langetermijnprognoses van het CBS voor de periode 2006–2050 (Garssen en Van Duin, 2006; Van Agtmaal-Wobma en Van Duin, 2007; Loozen en Van Duin, 2007).

Eind 2007 heeft het CBS een bijgestelde nationale bevolkingsprognose voor de korte termijn uitgebracht, waarin het effect van de ontwikkelingen in 2007 is verwerkt (Van Duin, 2008). Deze gegevens zijn niet in de regionale prognose meegenomen, omdat de kortetermijnprognose uitsluitend de situatie tot 2014 beschrijft, geen informatie over huishoudens geeft en geen onderscheid naar herkomstgroepen maakt.

¹⁾ Planbureau voor de Leefomgeving, vestiging Den Haag.

²⁾ Centraal Bureau voor de Statistiek.

³⁾ Het Ruimtelijk Planbureau (RPB) en het Milieu en Natuur Planbureau (MNP) vormen sinds april 2008 het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).

In dit artikel worden de belangrijkste uitkomsten van de regionale bevolkings-, allochtonen- en huishoudensprognose 2007–2025 toegelicht. Deze prognose geeft een samenhangend toekomstbeeld van de ontwikkelingen op het gebied van bevolking, allochtonen en huishoudens van alle gemeenten. Daarbij wordt uitgesplitst naar leeftijd, geslacht, herkomst en huishoudentype. De cijfers uit de regionale prognose zijn gebaseerd op veronderstellingen over de toekomstige ontwikkelingen van regionale verschillen in geboorte, sterfte, buitenlandse migratie, verhuizingen, huishoudensvorming en -ontbinding en ten slotte woningbouw. Aan deze ontwikkelingen is uitgebreid aandacht besteed in eerder verschenen RPB/CBS-publicaties (De Jong et al., 2005, 2006). In een artikel in de volgende uitgave van *Bevolkingstrends* zal nader op de methodiek van de regionale huishoudensprognose worden ingegaan.

De regionale prognose beoogt de meest waarschijnlijke toekomstige ontwikkeling te beschrijven. De werkelijke ontwikkelingen zullen hier echter onvermijdelijk van afwijken. De omvang en verdeling van de toekomstige woningbouw vormt een belangrijke bron van onzekerheid. Om het effect van deze onzekerheid op de prognose-uitkomsten te kwantificeren, worden in 2008 tevens enkele prognosevarianten gepubliceerd. In deze varianten worden verschillende veronderstellingen voor de woningbouw gebruikt. In dit artikel wordt hierop verder niet ingegaan. In een nog te verschijnen PBL/CBS-uitgave over de uitkomsten van de regionale prognose zal hieraan aandacht worden besteed. Ook in de nationale ontwikkelingen tot 2025 is er een aanzienlijke onzekerheid. Zo geeft de nationale huishoudensprognose van het CBS voor het aantal huishoudens in 2025 een ondergrens van 7,5 miljoen en een bovengrens van 8,4 miljoen. De kans dat het gerealiseerde aantal tussen deze grenzen ligt, wordt op 67 procent geschat. Gedetailleerde cijfers over de regionale bevolkings- en huishoudensprognose zijn te vinden in de databank *StatLine* op de website van het CBS (www.cbs.nl) en op de website van het PBL (www.pbl.nl).

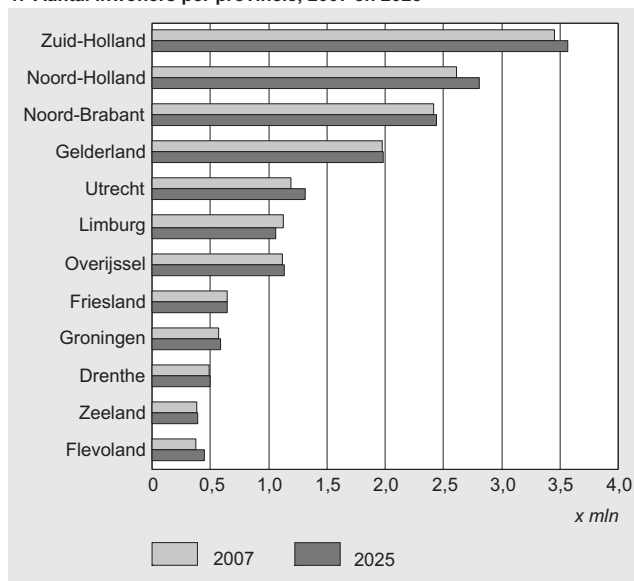
2. Groei en krimp van de bevolking

Op 1 januari 2007 telde Nederland 16,4 miljoen inwoners. In 2025 zullen dat er ruim een half miljoen meer zijn. Op regionaal niveau loopt de bevolkingsontwikkeling tot 2025 sterk uiteen. Per provincie varieert deze van een daling met bijna 70 duizend inwoners in Limburg tot een groei met ruim 190 duizend in Noord-Holland (*grafiek 1*). Vooral in de Randstad zal het inwonertal nog toenemen. Vrijwel de gehele bevolkingstoename van een half miljoen tussen nu en 2025 vindt plaats in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland.

Het inwonertal van de provincie Limburg is al enkele jaren aan het dalen. In de regionale prognose wordt verwacht dat deze bevolkingskrimp in de komende decennia onver-

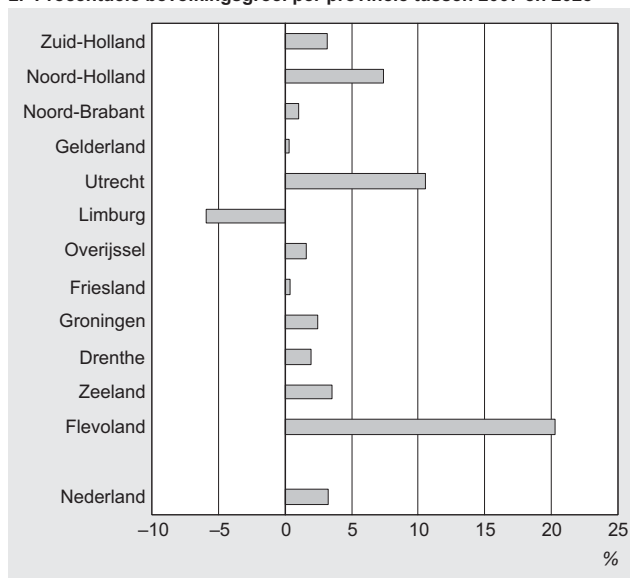
kort zal doorzetten. Hierdoor zal Limburg in 2025 bijna 70 duizend minder inwoners tellen dan nu. In de overige provincies zal de bevolking niet of nauwelijks meer toenemen.

1. Aantal inwoners per provincie, 2007 en 2025

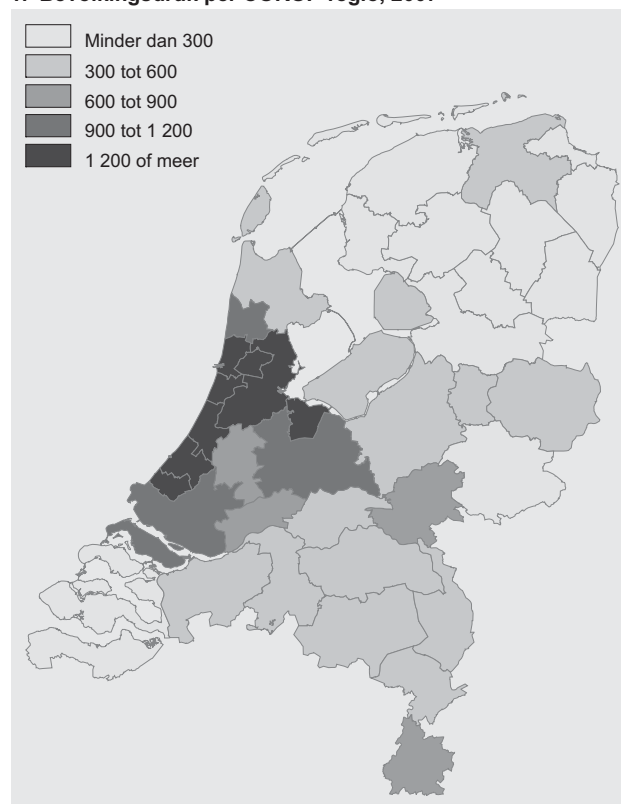
In relatief opzicht is Flevoland de snelst groeiende provincie, met een bevolkingstoename van 20 procent tussen nu en 2025 (grafiek 2). In deze naar verhouding jonge provincie zal het aantal geboorten groter blijven dan het aantal sterfgevallen, en blijft de aantrekkingskracht op jonge gezinnen door het uitbreidende woningaanbod groot. Door de snelle groei heeft in 2025 niet langer Flevoland maar het nog nauwelijks groeiende Zeeland het kleinste aantal inwoners. De provincie Utrecht zal in 2025 naar verwachting 10 procent meer inwoners hebben dan in 2007, Noord-Holland groeit met 7 procent.

2. Procentuele bevolkingsgroei per provincie tussen 2007 en 2025

De bevolkingsdruk, het aantal inwoners per vierkante kilometer, verschilt sterk tussen regio's (kaart 1). In het 'hart' van de Randstad is de bevolkingsdruk gemiddeld ruim 1 300 personen per km². In de aangrenzende COROP-regio's is de druk met ongeveer 1 000 personen beduidend lager. De bevolkingsdruk in de rest van Nederland blijft hierbij sterk achter, met rond 200 personen. Door de relatief sterke groei van het inwonertal zal de Randstad in de toekomst nog 'drukker' worden, tot 1 400 personen per km² in 2025, terwijl de 'onderdruk' in de rest van Nederland ongewijzigd blijft.

1. Bevolkingsdruk per COROP-regio, 2007

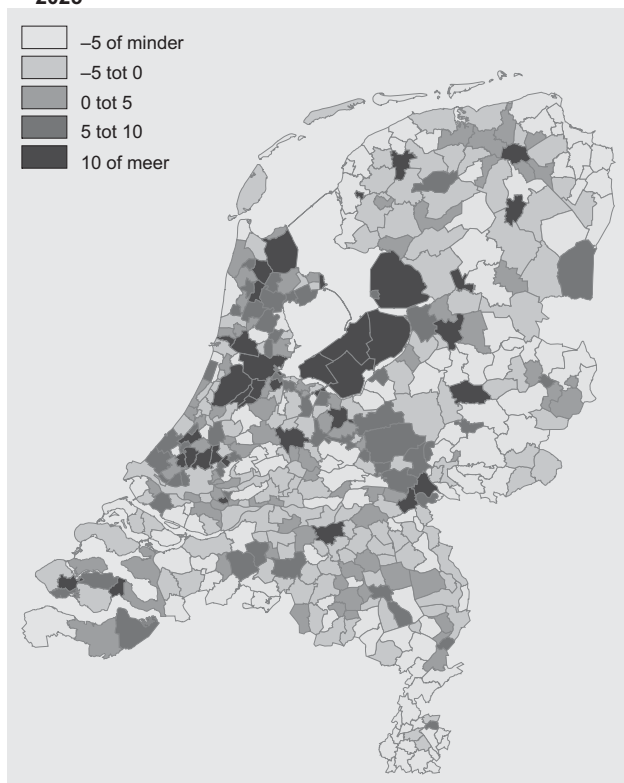

Het zwaartepunt van de bevolkingsgroei in de Randstad zal plaatsvinden in het noordelijke gedeelte (kaart 2). Vooral de gemeenten Utrecht en Almere zullen tot 2025 nog fors groeien. De bevolking van Utrecht neemt naar verwachting met een derde toe en telt in 2025 ruim 100 duizend meer inwoners dan nu. Almere zal in 2025 bijna 50 duizend meer inwoners hebben, een kwart meer dan in 2007. De bevolking van Amsterdam zal in 2025 naar verwachting met 94 duizend zijn toegenomen, een groei van 13 procent.

In het zuidelijke deel van de Randstad laat Den Haag een beperktere groei zien van ruim 30 duizend, een toename van 8 procent. Voor Rotterdam wordt een lichte daling van het inwonertal verwacht van 5 duizend personen. In deze regio groeien vooral de tussen Den Haag en Rotterdam gelegen gemeenten Lansingerland (per 1 januari 2007 ontstaan uit Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs en Bleiswijk), Pijnacker-Nootdorp en Zevenhuizen-Moerkapelle. In totaal zal het aantal inwoners in deze drie gemeenten tussen nu en 2025 met 29 duizend toenemen.

Zowel binnen als buiten de Randstad wordt in het algemeen verwacht dat in en rond de grotere gemeenten de bevolking in de toekomst nog gaat groeien, terwijl voor de kleinere 'plattelandsgemeenten' een bevolkingskrimp in het verschiet ligt. Een forse krimp geldt vooral voor het gros van de gemeenten in noordoostelijk Groningen, oostelijk Gelderland en Limburg. In het noordoosten van Groningen en het zuiden van Limburg worden de gemeenten al een aantal jaren geconfronteerd met een bevolkingskrimp. De achterliggende oorzaken zijn een lage of negatieve natuurlijke aanwas – door een laag aantal geboorten met daarbij een hoge sterfte, samenhangend met een vergrijsde bevolking – in combinatie met een netto uitstroom van verhuizers in de richting van de westelijke provincies of het buitenland.

2. Procentuele bevolkingsgroei per gemeente tussen 2007 en 2025

Vergrijzing

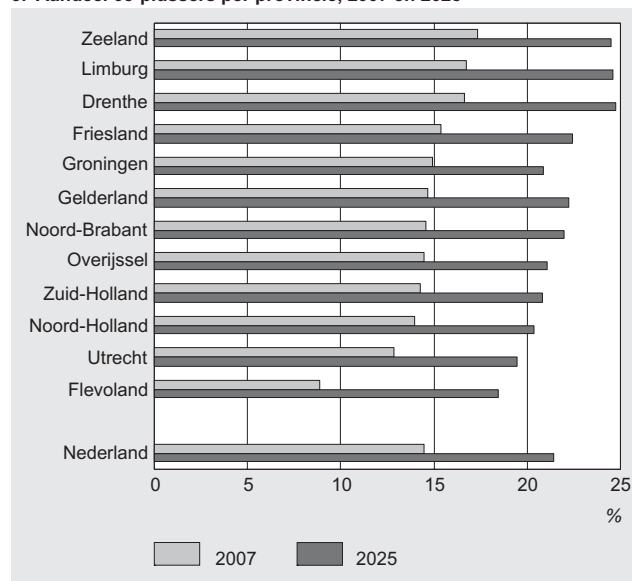
In de komende twee decennia zal de vergrijzing een steeds belangrijker maatschappelijk verschijnsel worden. De naoorlogse geboortegolf zal na 2010 de leeftijdsklasse van 65 jaar en ouder gaan instromen. Het aandeel 65-plussers in de bevolking zal toenemen van 14,5 procent in 2007 tot 21,4 procent in 2025. Vrijwel alle gemeenten zullen bij hun beleid rekening moeten houden met een toenemende vergrijzing, bijvoorbeeld wat betreft het aanbod van zorg en voor ouderen geschikte woonruimte.

In 2007 lag het aandeel 65-plussers in de meeste provincies dicht tegen de landelijke waarde van 14,5 procent (grafiek 3). Alleen Flevoland is duidelijk minder vergrijsd: het aandeel 65-plussers was 9 procent. Vooral jonge gezinnen zijn naar deze provincie gegaan, en de relatief

hoge geboortecijfers remmen de vergrijzing. De sterkst vergrijsde provincie is Zeeland (ruim 17 procent 65-plussers), op de voet gevolgd door Limburg en Drenthe met bijna 17 procent. Uit deze provincies trekken veel jongeren weg voor studie of werk elders in Nederland of net over de grens.

Ook in 2025 zullen deze drie provincies koplopers zijn wat betreft de vergrijzing: naar verwachting zal daar dan één op de vier inwoners 65 jaar of ouder zijn. Voor Flevoland wordt een verdubbeling van het aandeel 65-plussers voorzien: van 9 procent nu naar 18 procent in 2025. De oorzaak ligt in het opvullen van de leeftijdsopbouw aan de bovenkant: in het verleden zijn naar de relatief nieuwe provincie vooral jonge gezinnen getrokken, die in de toekomst de hogere leeftijden zullen binnenstromen. Hiermee zal deze provincie qua niveau gaan aanhaken bij diverse andere provincies en dicht bij Utrecht uitkomen, waar het percentage ouderen zowel nu als in 2025 onder het nationaal gemiddelde ligt. Het relatief lage aandeel 65-plussers in de provincie Utrecht heeft te maken met de aantrekkingskracht van de stad Utrecht voor studenten en werkende jongeren en het voor jonge gezinnen aantrekkelijke woningaanbod in de provincie.

3. Aandeel 65-plussers per provincie, 2007 en 2025

Kaart 3 geeft een beeld van het aandeel 65-plussers in de gemeentelijke bevolking in 2007. Vooral de zuidelijke gemeenten in Limburg en Zeeland hebben een hoog percentage ouderen. Andere vergrijsde gebieden zijn oostelijk Groningen, zuidwestelijk en oostelijk Friesland, grote delen van Drenthe, het noorden van Gelderland en het Noord-Hollands kustgebied. Dat deze landelijke gebieden een sterke vergrijzing kennen, hangt samen met het feit dat veel jongeren wegtrekken naar (vooral) de stedelijke gebieden, terwijl de ouderen achterblijven. In het geval van Zuid-Limburg speelt verder het feit dat het geboortecijfer al decennia lager is dan het Nederlands gemiddelde een rol. Ook ten zuidoosten van Amsterdam bevindt zich een strook gemeenten met hoge concentraties ouderen. Deze regio, rond de Vecht, is van oudsher geliefd bij

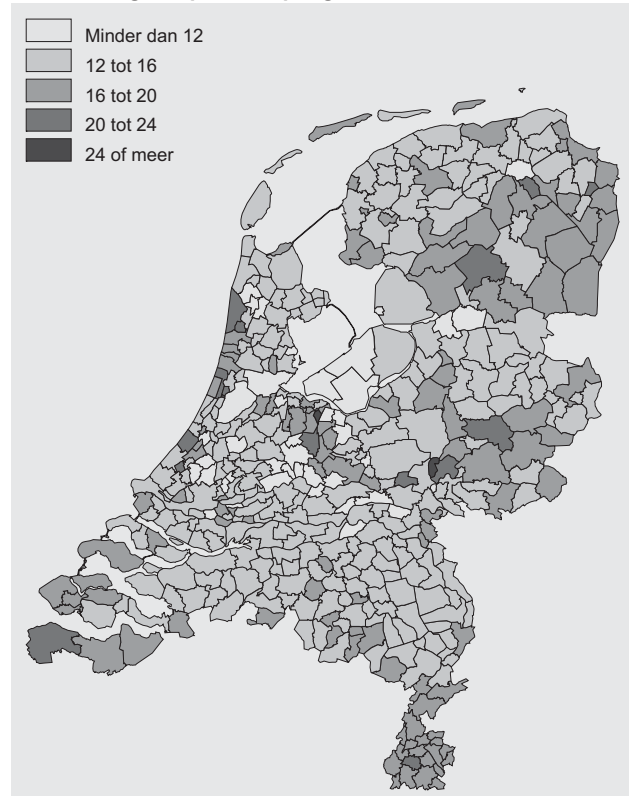
kapitaalkrachtige ouderen. Door de hoge huizenprijzen, in combinatie met weinig nieuwbouw, is de streek daarentegen juist onaantrekkelijk voor jonge starters op de woningmarkt. Ook andere gemeenten met hoge huizenprijzen, zoals Rozendaal, Heemstede en Wassenaar, laten een sterke vergrijzing zien.

De grote steden zijn relatief weinig vergrijsd: in de steden studeren en werken relatief veel jongeren die uit kleinere gemeenten naar de stad komen. Op wat hogere leeftijden, zo rond leeftijd 30, trekken mensen vaak weer weg uit de steden, op zoek naar een betaalbare woning en een woonomgeving die aantrekkelijk is voor jonge gezinnen. Hierdoor laten de bevolkingspiramides van de grote steden nu een versmalling aan de top zien.

In 2025 is het kaartbeeld van het percentage 65-plussers per gemeente aanzienlijk verkleurd (*kaart 4*). Vrijwel alle gemeenten zijn veel grijzer geworden: hadden in 2007 maar enkele gemeenten een percentage dat uitkwam boven de 20, in 2025 is in het merendeel van de gemeenten minimaal één op de vijf inwoners ouder dan 65 jaar. Onder de gemeenten met minder dan 20 procent ouderen is een aantal studentensteden te vinden, zoals Groningen, Delft en Wageningen. Hoewel het aandeel 65-plussers er bijna zal verdubbelen (van 7 naar 13 procent) zal Urk ook in 2025 de minst vergrijsde gemeente zijn.

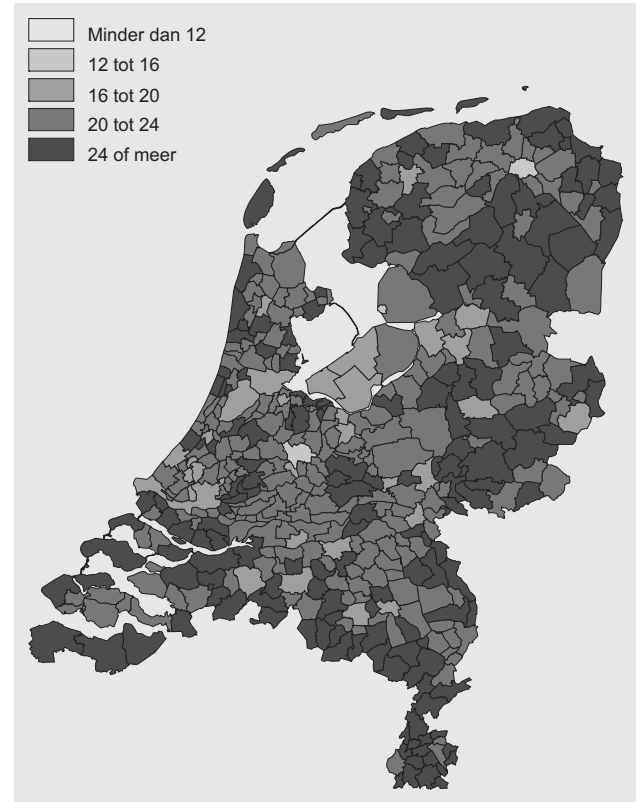
Wat betreft de regionale spreiding lijkt het beeld in 2025 echter nog sterk op dat in 2007. Dit komt mede door de lage verhuismobiliteit onder ouderen. Zuidelijk Limburg, zuidelijk Zeeland en het platteland van Friesland, Groningen, Drenthe en het noorden van Gelderland zijn

3. Percentage 65-plussers per gemeente, 2007

het meest vergrijsd. Grote steden en gemeenten rond de grote steden zijn minder sterk vergrijsd. De voortdurende stroom van jongeren naar de grote stad en de suburbaniëatie die wordt veroorzaakt door jonge gezinnen, zullen daar een neerwaarts effect hebben op het percentage ouderen. Alle gemeenten van Flevoland tellen ook in 2025 nog relatief weinig ouderen.

4. Percentage 65-plussers per gemeente, 2025

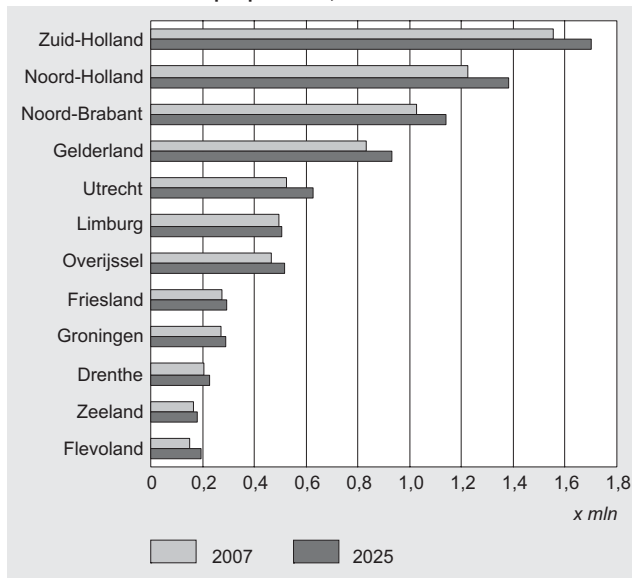
3. Groei en krimp van het aantal huishoudens

In 2025 zal Nederland naar verwachting 8,0 miljoen huishoudens tellen, 800 duizend meer dan begin 2007. Het aantal huishoudens stijgt sneller dan het aantal inwoners, wat vrijwel volledig het gevolg is van een toenemend aantal eenpersoonshuishoudens. Hierdoor houdt de ontwikkeling van de woningbehoefte geen gelijke tred met die van het inwonertal.

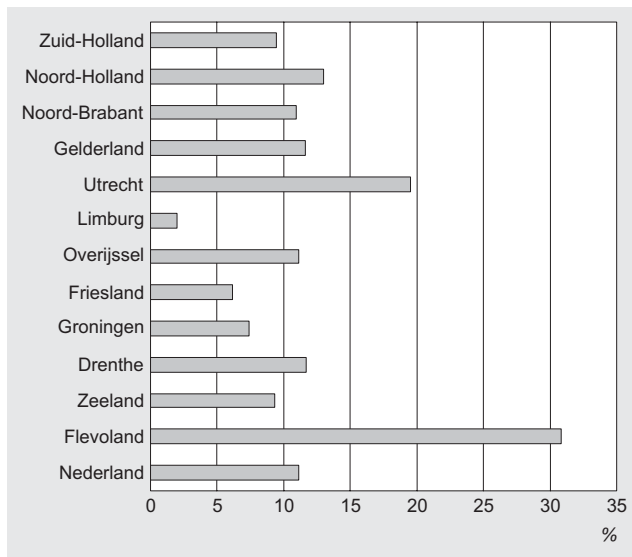
Tot 2025 neemt voor alle provincies het aantal huishoudens nog toe, maar in het bijzonder in de Randstad. Dat zal daar leiden tot extra drukte en een hogere woningvraag. In Zuid- en Noord-Holland wordt de sterkste groei van het aantal huishoudens verwacht (*grafiek 4*). Daar neemt het aantal huishoudens tot 2025 met respectievelijk 160 en 150 duizend toe. In de provincie Utrecht komen er nog 100 duizend huishoudens bij. Voor de provincie Flevoland wordt een toename van 46 duizend huishoudens verwacht, vooral door een verdere groei van Almere. Het aantal huishoudens in Flevoland zal in 2025 bijna een derde hoger zijn dan nu, en daarmee relatief het sterkst gegroeid zijn (*grafiek 5*).

4. Aantal huishoudens per provincie, 2007 en 2025

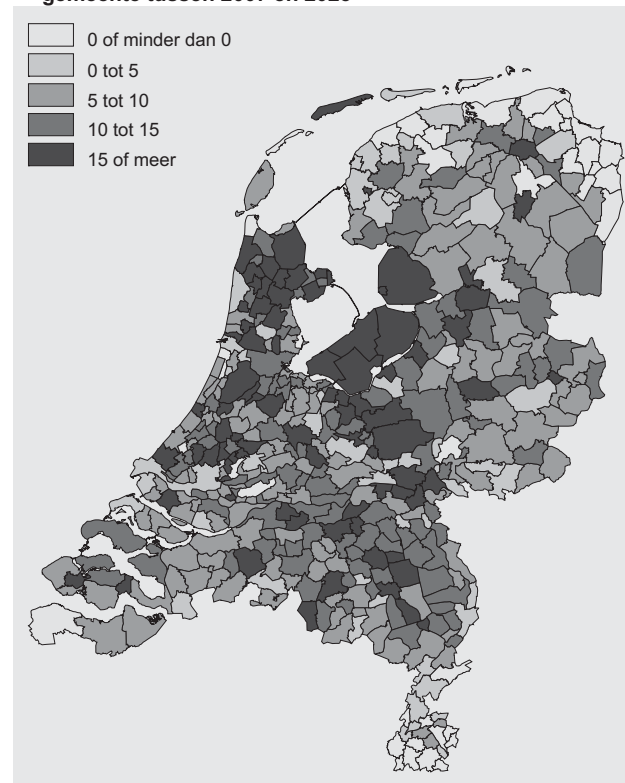
5. Procentuele groei van het aantal huishoudens per provincie tussen 2007 en 2025

Hoewel het aantal inwoners er niet veel meer groeit, wordt ook voor de provincies Gelderland en Noord-Brabant nog een flinke toename van het aantal huishoudens verwacht. Onder invloed van de voortgaande vergrijzing en individualisering zullen daar steeds meer mensen alleenwonen. Tot 2025 komen er in Gelderland naar verwachting 100 duizend huishoudens bij en in Noord-Brabant 110 duizend. De meer perifeer gelegen provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Zeeland, Limburg en Groningen zullen tot 2025 een veel lagere huishoudensgroei kennen (van 10 tot 20 duizend). Zelfs in het krimpende Limburg groeit het aantal huishoudens dus nog, zij het met slechts 2 procent. In het zuiden van Limburg en het noordoosten van Groningen zal het aantal huishoudens wel dalen. Deze gebieden kenden de laatste jaren al een daling van het aantal inwoners, terwijl het aantal huishoudens er ongeveer gelijk bleef. Sterfte speelt een belangrijke rol in de verwachte krimp, omdat er relatief veel ouderen in deze

regio's wonen. Daarnaast verliezen deze gebieden huishoudens door verhuizingen en internationale migratie. Ten westen van het krimpgedebied Noordoost-Groningen groeien de stad Groningen en de omliggende gemeenten nog wel, met bijna 30 duizend huishoudens.

5. Procentuele groei van het aantal huishoudens per gemeente tussen 2007 en 2025

Terwijl ongeveer 60 procent van de gemeenten in de toekomst te maken gaat krijgen met een dalend *inwonertal*, krijgt nog geen 10 procent van de gemeenten te maken met een krimp van het aantal *huishoudens*. Verreweg de meeste gemeenten zien het aantal huishoudens in de toekomst dus nog groeien, wat betekent dat er nog een forse inspanning in de woningbouw nodig zal zijn. Vooral aan de noordoostelijke zijde van de Randstad zal het aantal huishoudens sterk toenemen. De regio Groot-Amsterdam en de provincie Utrecht groeien volgens de prognose samen met bijna 200 duizend huishoudens, een toename van 15 procent. Het zuidwesten van de Randstad groeit minder sterk. De regio's Groot-Rijnmond en agglomeratie 's Gravenhage groeien beide tot 2025 met naar verwachting ongeveer 40 duizend huishoudens.

De toename van het aantal huishoudens treedt vooral op in de grote steden en omliggende gemeenten (*kaart 5*). Deze toename correspondeert grotendeels met de groei van de bevolking (*kaart 2*): de gemeenten met een sterke huishoudensgroei zijn meestal ook de gemeenten met een sterke bevolkingsgroei. In diverse randgemeenten neemt het aantal huishoudens nog sterker toe dan in de grote steden. Dit hangt deels samen met de (geplande) woningbouw in deze gemeenten, die veel gezinnen uit de grote steden aantrekt. Zo kennen veel gemeenten die hard

groeien een omvangrijke woningbouwproductie. Bevolkingskrimp gaat echter meestal niet samen met huishoudenskrimp: in veel gemeenten neemt het aantal huishoudens nog toe, terwijl de bevolking al afneemt.

Eenpersoonshuishoudens

Alleenstaanden vormen in de nabije toekomst de motor achter de huishoudenstoename. In de komende jaren zal het aantal alleenstaanden volgens de nationale huishoudensprognose onverminderd toenemen: van 2,5 miljoen in 2007 naar 3,3 miljoen in 2025. De toename van het aantal eenpersoonshuishoudens houdt deels verband met de vergrijzing. Ouderen blijven vaak alleen achter nadat hun partner is overleden. Bij jongeren en mensen van middelbare leeftijd neemt het aantal alleenstaanden toe door de verdergaande individualisering: alleen gaan wonen na vertrek uit het ouderlijk huis en het uiteenvallen van (samenwoning)relaties. De groei van het aantal alleenstaanden zal zich onder meer uiten in een toenemende vraag naar kleinere wooneenheden, zoals appartementen.

In 2007 telde 35 procent van de huishoudens in Nederland slechts één persoon. Dit aandeel zal toenemen tot naar verwachting 41 procent in 2025 (grafiek 6). Regionale verschillen in het percentage alleenstaanden hangen samen met verschillen in de bevolkingssamenstelling naar leeftijd, in combinatie met een variatie in relatieontbinding en sterfte. De provincies Groningen en Noord-Holland hebben met 40 procent de hoogste aandelen eenpersoonshuishoudens. Ook in de toekomst zullen deze provincies de ranglijst aanvoeren, met 45 procent alleenstaanden in 2025. In Utrecht en Zuid-Holland ligt het aandeel iets boven het Nederlands gemiddelde, en dat zal ook in de toekomst zo zijn. Flevoland en Drenthe daarentegen hebben zowel nu als in de toekomst een relatief laag aandeel alleenstaanden. In Flevoland houdt dit verband met het grote aanbod van eengezinswoningen, waardoor vooral gezinnen in opbouw daarheen trekken. Voor Drenthe geldt

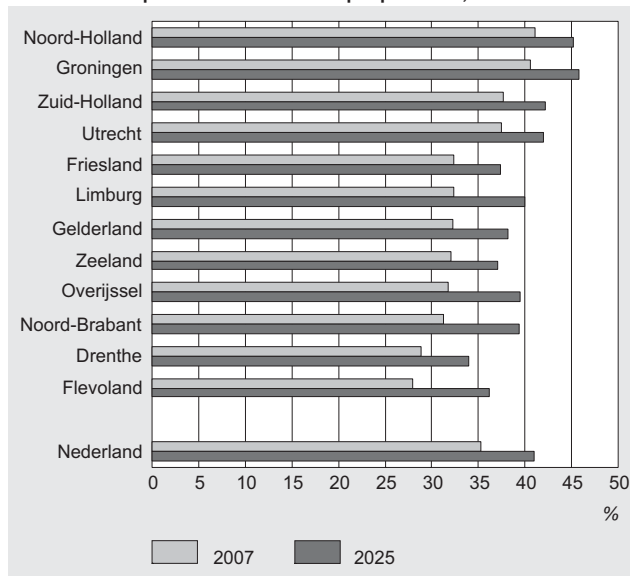
dat veel alleenstaande jongeren naar Groningen verhuizen.

Kaart 6 laat zien dat alleenstaanden vooral in de grote steden en universiteitssteden wonen. De jongeren onder hen, vaak studenten of starters op de arbeidsmarkt, wonen in eerste instantie vaak nog alleen, maar gaan ook veelal voor het eerst relaties aan. Ook tussen verschillende samenwoonrelaties zijn jongeren vaak weer enige tijd alleenstaand. Overigens is de kans dat paren uit elkaar gaan in de grote gemeenten beduidend hoger dan daarbuiten. Daarnaast vindt er ook 'uitsortering' plaats, waarbij veel jonge paren de grote stad verruilen voor een omliggende (groei)gemeente, waar het aanbod van eengezinswoningen groter is. Deze tendensen tezamen versterken het aandeel jongere alleenstaanden in de grote gemeenten. Dit patroon is het meest zichtbaar in Amsterdam, Groningen en Wageningen, waar 55 tot 60 procent van de huishoudens uit alleenstaanden bestaat.

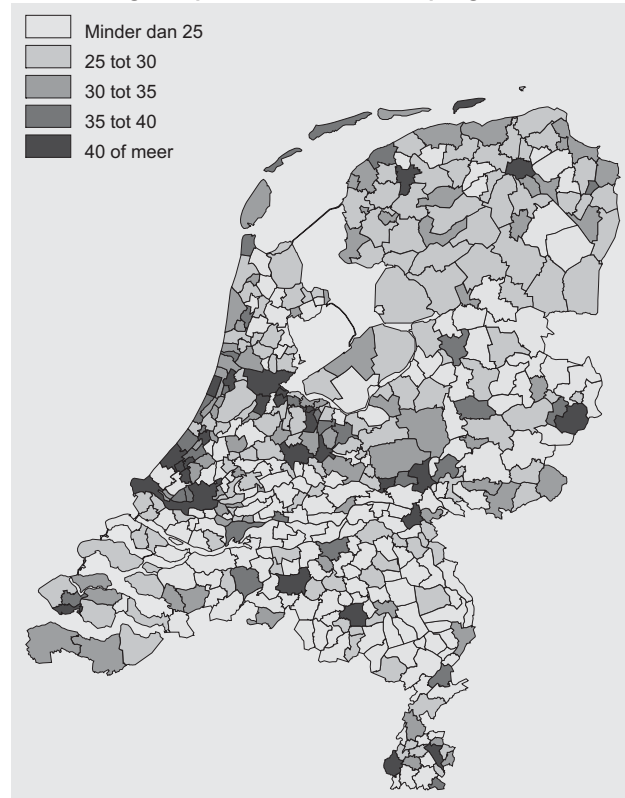
Opvallend is dat ook een aanzienlijk aantal plattelandsgemeenten een vrij hoog aandeel alleenstaanden heeft. Het betreft hier bijvoorbeeld kleinere gemeenten in het Noord-Hollandse kustgebied en in een strook ten zuidoosten van Amsterdam langs de Vecht. Deze regio's tellen relatief veel ouderen die vaker (na verweduwing of scheiding) alleenwonen.

In regio's met een laag aandeel alleenstaanden gaat het vaak om gemeenten die behoren tot de *biblebelt*, een gebied met relatief veel (streng) gelovigen dat zich uitstrekt van Zeeland naar Overijssel. Urk en Staphorst zijn hiervan typische vertegenwoordigers; het aandeel alleenstaanden blijft hier steken onder de 20 procent. Veel jongeren in

6. Aandeel eenpersoonshuishoudens per provincie, 2007 en 2025

6. Percentage eenpersoonshuishoudens per gemeente, 2007

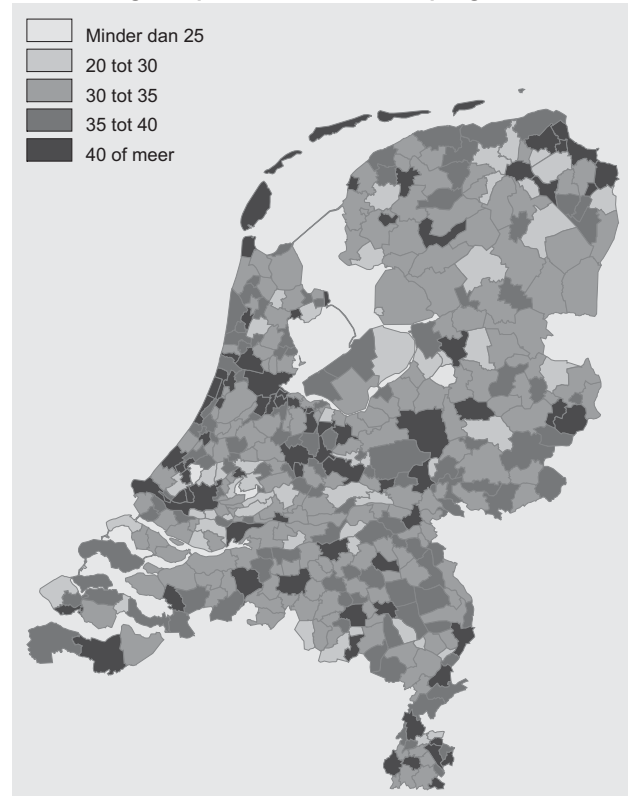
deze gemeenten trouwen nog vanuit het ouderlijk huis. Eerst een tijdje alleenwonen is er minder gebruikelijk. Ook gaan (echt)paren in deze gemeenten minder snel uit elkaar.

Daarnaast tellen gemeenten met veel nieuwbouw relatief weinig eenpersoonshuishoudens. Voorbeelden zijn Zeevolde, Pijnacker-Nootdorp, Barendrecht en Bergschenhoek, alle met aandelen rond de 20 procent. Door het grote aanbod van eengezinswoningen in de afgelopen jaren zijn jonge gezinnen met kinderen in deze gemeenten oververtegenwoordigd. Ten slotte komt ook Twente, met uitzondering van de grote kernen, naar voren als een regio met relatief weinig alleenstaanden.

In 2025 is het kaartbeeld van het aandeel alleenstaanden vrijwel geheel verkleurd (kaart 7). Bijna alle gemeenten zullen dan een beduidend hoger aandeel alleenstaanden tellen, met uitzondering van de grote steden die in 2007 al een hoog percentage hadden. Zo blijven Amsterdam, Wageningen en Groningen uitkomen op ruim 55 procent. Ook in diverse andere steden zal ongeveer de helft van alle huishoudens uit één persoon bestaan, zoals in Utrecht, Nijmegen, Leiden, Den Haag, Delft, Rotterdam, Haarlem, Tilburg en Eindhoven.

Enkele gemeenten in de *biblebelt* hebben ook in 2025 nog steeds lage aandelen alleenstaanden, zoals Urk en Staphorst met ongeveer een kwart alleenstaanden. Ook Twente scoort dan naar verwachting nog laag.

7. Percentage eenpersoonshuishoudens per gemeente, 2025

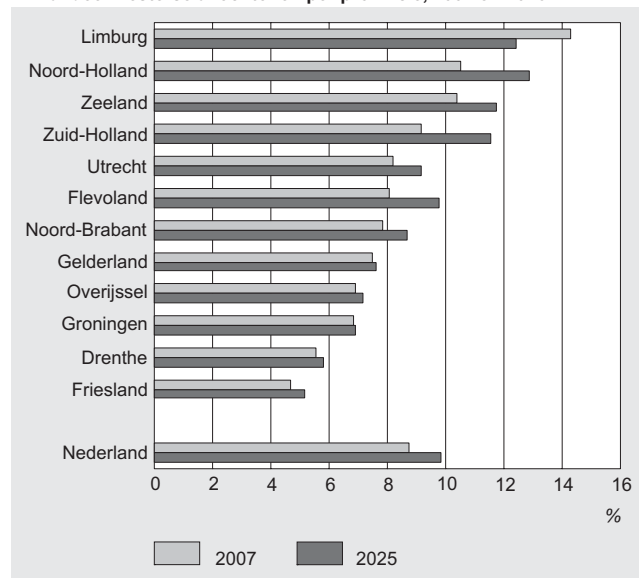
4. Groei van het aandeel westerse en niet-westerse allochtonen

Westerse allochtonen

In 2007 woonden in Nederland 1,4 miljoen westerse allochtonen. Bijna 60 procent van de westerse allochtonen heeft als herkomst een van de landen van de Europese Unie, in het bijzonder België en Duitsland. Laatstgenoemden wonen vooral in de grensstreken. Volgens de nationale CBS-allochtonenprognose zal het aantal westerse allochtonen in 2025 zijn toegenomen tot 1,7 miljoen. Zij maken dan 10 procent uit van de totale bevolking, één procent meer dan in 2007. De groei komt vooral door nieuwe migranten, de eerste generatie. De laatste jaren is vooral de immigratie vanuit de nieuwe EU-lidstaten sterk gestegen. In de prognose wordt verondersteld dat deze nog verder zal groeien. Westerse allochtonen komen vooral voor werk naar Nederland, maar ook gezinsmotieven spelen een rol.

De sterkste stijging van het aandeel westerse allochtonen wordt verwacht in Noord- en Zuid-Holland en Flevoland (grafiek 7). De laatste jaren zijn veel immigranten uit de nieuwe EU-landen Polen, Roemenië en Bulgarije naar Nederland gekomen. Zij vestigen zich vooral in de Randstad en zuidelijke provincies. In Limburg, waar het aandeel westerse allochtonen in de grensgemeenten vaak erg hoog is, wordt juist een daling verwacht. Dit komt vooral door sterfte in de aanzienlijk vergrijsde westerse bevolkingsgroepen in die regio's. De groei van het aandeel westerse allochtonen in de drie noordelijke provincies blijft zeer beperkt.

7. Aandeel westerse allochtonen per provincie, 2007 en 2025

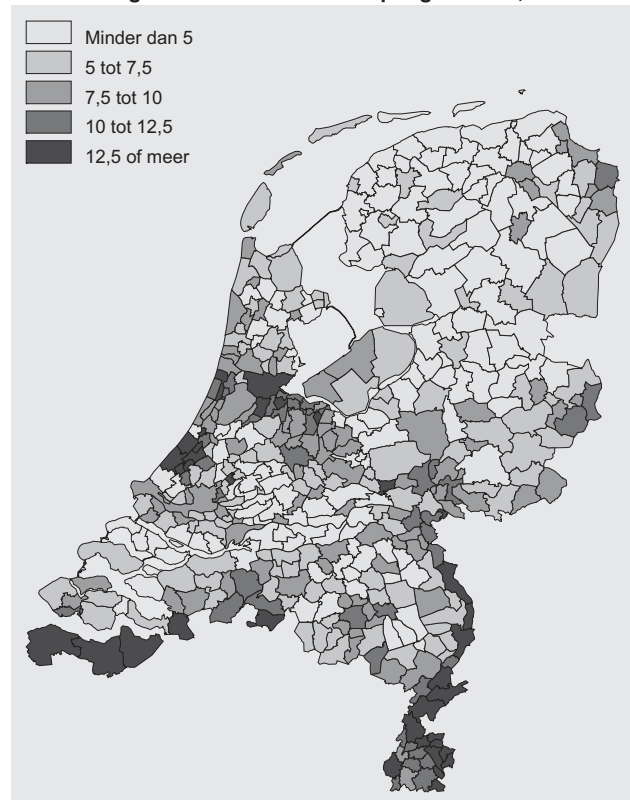
Dat in 2007 vooral in de grensgemeenten relatief veel westerse allochtonen woonden, is duidelijk zichtbaar in kaart 8. Dit geldt in het bijzonder voor Limburg en Zeeland. In de grensgemeenten van Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Groningen is het aandeel westerse

allochtonen weliswaar bovengemiddeld, maar minder sterk geconcentreerd dan in Limburg en Zeeland. De gemeente Vaals telde in 2007 naar verhouding de meeste westerse allochtonen. In deze gemeente is bijna de helft van de inwoners van westers allochtone, in meerderheid Duitse, herkomst. Andere grensgemeenten met hoge percentage westerse allochtonen zijn Baarle-Nassau en Kerkrade.

Ook in de Randstad wonen relatief veel westerse allochtonen. De aanwezigheid van opleidingsinstituten en passende werkgelegenheid maken deze regio aantrekkelijk voor westerse (arbeids)migranten. Van de vier grote steden hebben alleen Amsterdam en Den Haag (met respectievelijk 14 en 13 procent) een duidelijk hoger dan gemiddeld aandeel westerse allochtonen in hun bevolking. In Rotterdam en Utrecht is het aandeel 10 procent. In een aantal kleinere gemeenten als Hulst, Landgraaf, Wassenaar, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg ligt het aandeel westerse allochtonen ook ruim boven het gemiddelde.

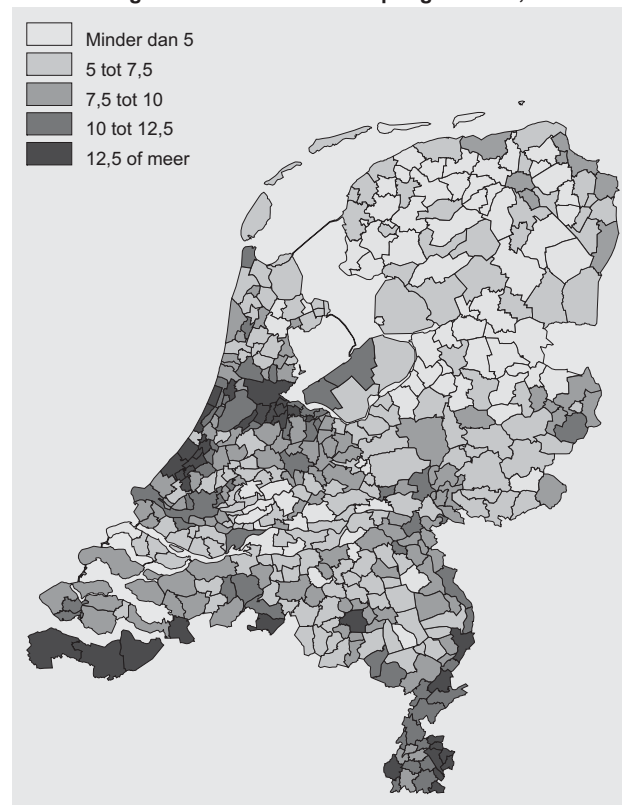
Hoewel het landelijke percentage westerse allochtonen naar verwachting maar weinig toeneemt, van 9 naar 10 procent, zal het kaartbeeld in 2025 nogal zijn veranderd (*kaart 9*). In de Randstad zal sprake zijn van een 'olievlekwerking'. De concentratie westerse allochtonen ligt in het hele gebied hoger dan nu het geval is. In Den Haag wordt een sterke stijging verwacht: van 13 procent in 2007 naar 20 procent in 2025. In Amsterdam stijgt het aandeel van 14 naar 18 procent; in Rotterdam en Utrecht neemt het licht toe, van 10 naar 11 procent. Naar verwachting zal het aandeel westerse allochtonen in de kleinere gemeenten in de Randstad waar ook nu al veel westerse allochtonen wonen, nog verder toenemen. Zo zal in 2025 Wassenaar ruim 30 procent westerse allochtonen tellen, en Leidschendam-Voor-

8. Percentage westerse allochtonen per gemeente, 2007

burg 18 procent. De randgemeenten van Limburg en Zeeland blijven ook in de toekomst relatief veel westerse allochtonen onder hun inwoners tellen. Wel zal het aandeel in sommige gemeenten naar verwachting flink dalen.

9. Percentage westerse allochtonen per gemeente, 2025

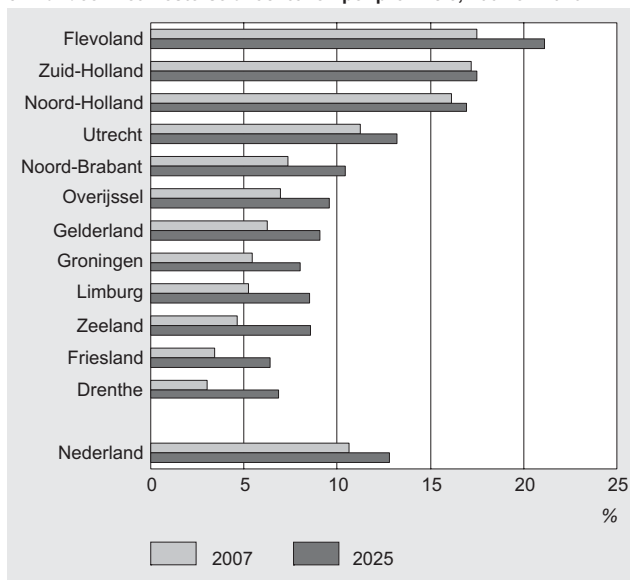
Niet-westerse allochtonen

In 2007 woonden in Nederland 1,7 miljoen niet-westerse allochtonen, vooral afkomstig uit Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba. In 2025 zal dit aantal volgens de nationale allochtonenprognose zijn toegenomen tot 2,2 miljoen. Het aandeel niet-westerse allochtonen in de totale bevolking zal hiermee toenemen van 11 procent in 2007 naar 13 procent in 2025. Deze toename betreft vooral de tweede generatie: niet-westerse allochtonen vormen een relatief jonge bevolkingsgroep die zich de komende jaren zal uitbreiden door gezinsvorming. De toename van de eerste generatie, door nieuwe migratie, blijft daar relatief bij achter.

Niet-westerse allochtonen wonen nu nog sterk geconcentreerd in de provincies Flevoland en Noord- en Zuid-Holland. Deze concentratie neemt naar verwachting iets af (*grafiek 8*). In de noordelijke, zuidelijke en oostelijke provincies wordt een sterkere toename van het aandeel niet-westerse allochtonen verwacht dan in het westen. In Noord- en Zuid-Holland is de toename van het, nu relatief hoge, aandeel naar verwachting beperkter. Flevoland was in 2007 de provincie met het hoogste aandeel niet-westerse allochtonen (17,5 procent). Het aandeel niet-westerse allochtonen groeit daar sterk en zal in 2025 naar verwachting zijn opgelopen tot 21 procent.

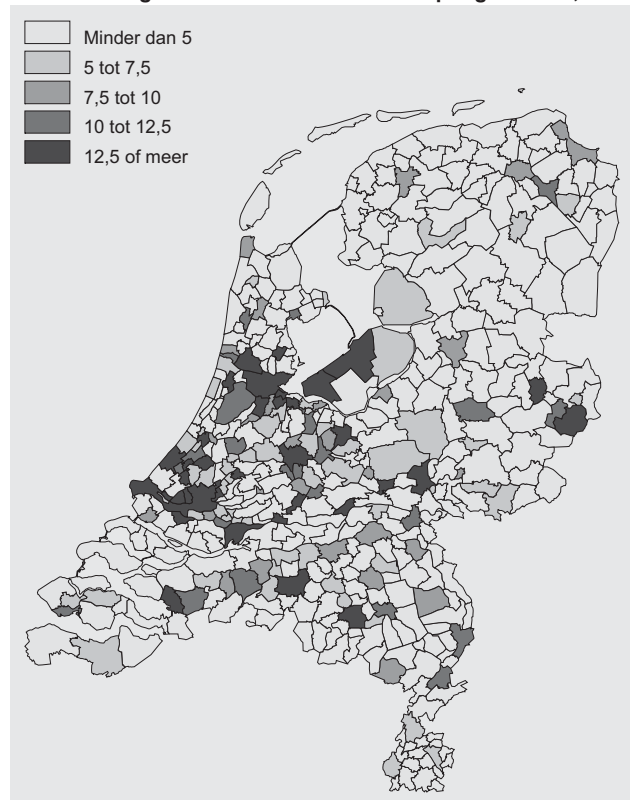

8. Aandeel niet-westerse allochtonen per provincie, 2007 en 2025

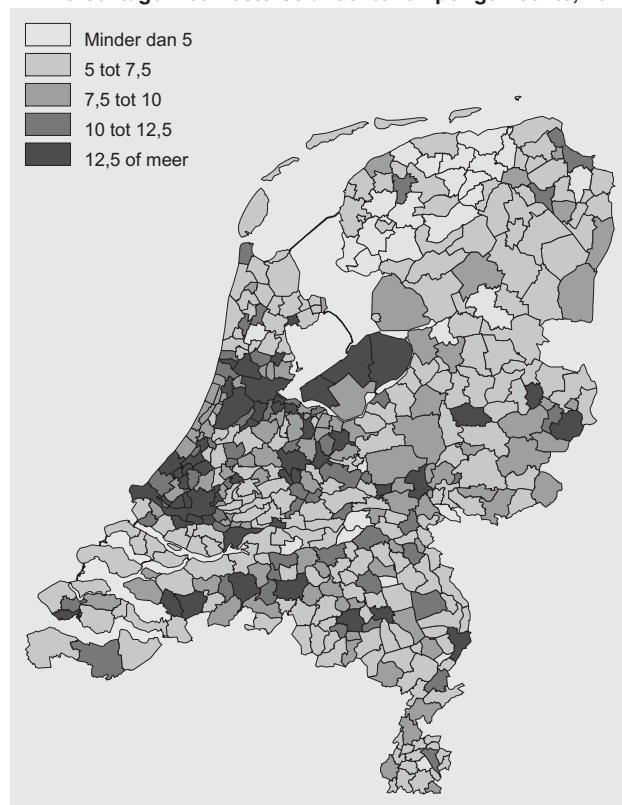

Kaart 10 toont duidelijk dat niet-westerse allochtonen in 2007 vooral in de Randstad woonden, in het bijzonder in de grote steden. Rotterdam heeft met 36 procent het grootste aandeel niet-westerse inwoners, op korte afstand gevolgd door Amsterdam (35 procent) en Den Haag (33 procent). In Utrecht wonen naar verhouding veel minder niet-westerse allochtonen (21 procent), minder dan in Almere. Daar vormen de inmiddels ruim 45 duizend niet-westerse allochtonen bijna een kwart van de totale bevolking. Buiten de Randstad hebben Arnhem, Enschede, Tilburg en Eindhoven relatief hoge aandelen niet-westerse allochtonen.

10. Percentage niet-westerse allochtonen per gemeente, 2007

11. Percentage niet-westerse allochtonen per gemeente, 2025

Naast de grote gemeenten zijn er ook verscheidene kleinere gemeenten met een groot aandeel. Deels heeft dit te maken met suburbanisatie. Dit verschijnsel komt niet meer alleen voor onder autochtonen, maar de laatste jaren ook nadrukkelijk onder (niet-westerse) allochtonen. Dit is duidelijk zichtbaar in de relatief hoge percentages niet-westerse allochtonen in de verschillende groeikernen, zoals Almere, Lelystad, Diemen, Capelle aan den IJssel en Zoetermeer.

In 2025 (kaart 11) is sprake van grote regionale veranderingen ten opzichte van de situatie in 2007. Momenteel zijn nog vooral geïsoleerde kernen met een hoog percentage niet-westerse allochtonen zichtbaar. De verdergaande suburbanisatie van niet-westerse allochtonen leidt ertoe dat in twintig jaar tijd deze kernen met hoge concentraties zich gaan uitbreiden over de aangrenzende gemeenten. Zo zullen rond de vier grote gemeenten zones ontstaan met hoge percentages niet-westerse allochtonen. Ook in andere provincies als Gelderland en Noord-Brabant ontstaan rond de grotere stedelijke kernen zones met relatief veel niet-westerse allochtonen.

Literatuur

Agtmaal-Wobma, E. van, en C. van Duin, 2007, Huishoudensprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten. Bevolkingstrends 55(2), blz. 53–59.

CBS/PBL, 2008, In 2025 fors meer huishoudens in de Randstad. CBS/PBL Persbericht, 8 juli 2008.

Duin, C. van, 2008, Bevolkingsprognose 2007–2014: tijdelijk hogere groei. *Bevolkingstrends* 56(1), blz. 55–62.

Garssen, J. en C. van Duin, 2006, Bevolkingsprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten. *Bevolkingstrends* 54(4), blz. 85–92.

Jong, A. de, M. Alders, P. Feijten, P. Visser, I. Deerenberg, M. van Huis en D. Leering, 2005, Achtergronden en veronderstellingen bij het model PEARL. Naar een nieuwe regionale bevolkings- en allochtonenprognose. Nai Uitgevers, Rotterdam.

Jong, A. de, P. Feijten, C. de Groot, C. Harmsen, M. van Huis en F. Vernooij, 2006, Regionale huishoudensdynamiek. Achtergronden bij de regionale huishoudensprognoses met het model PEARL. Nai Uitgevers, Rotterdam.

Loozen, S. en C. van Duin, 2007, Allochtonenprognose 2006–2050: belangrijkste uitkomsten. *Bevolkingstrends* 55(2), blz. 60–67.